boť měl shrnout nové vědecké podněty v bádání o osobnosti a díle Juraje Ribaye v mezioborovém měřítku. V podobném duchu nakonec proběhla i závěrečná diskuse, v níž byl vyzdvižen přínos celé akce, zvláště doplnění o český pohled, který na předešlé ribayovské konferenci zcela chyběl. Miroslav Dudok to vyjádřil slovy, že „obidva [sborníky] vidím ako komplementárne publikácie, s tým rozdielom, že tento nebude musieť byť v takej miere popisný ako predchádzajúci; bude obsahovať už aj analytické príspevky, keďže výskumy a príspevky šli viacej do hĺbky".

Následující den byla pro účastníky konference připravena prohlídka Knihovny Matice srbské v Novém Sadě, včetně ukázky několika desítek vzácných bohemik a slovacik. Tím však program zdaleka nekončil, neboť v 11 hodin byla za účasti Jeho Excelence Jána Vaša, velvyslance Slovenské republiky v Srbsku, a předsedkyně Národní rady slovenské národnostní menšiny Anny Tomanové-Makanové, činitelů místních spolků a všech účastníků konference odhalena pamětní deska v Savinom Sele (dříve Torža) na zdi místní spolkové budovy. Po pamětním aktu se několik účastníků konference vypravilo na zrušený hřbitov, kde spočinuly před 200 lety ostatky Juraje Ribaye, ve snaze nalézt Ribayův hrob. Bohužel, v bludišti křovisek a náletových dřevin, neoznačených a těžko rozeznatelných hrobových míst, se nám to nepodařilo a hledání bylo neúspěšné.

Na konferenci zaznělo celkem 13 příspěvků z různých vědních oborů účastníků z Čech, Slovenska a Srbska. Diskuse vedené nad jednotlivými příspěvky, a hlavně ta závěrečná, ukázaly, jak jsou důležité a prospěšné tolik požadované mezioborové přesahy. Lze tedy s nadějí říci závěrem, že z této konference vzešlý sborník jistě přispěje k prohloubení naší znalosti života a díla tak obdivuhodné osobnosti, kterou Juraj Ribay bezesporu byl.

Jan Pišna

■ Mezinárodní konference *David Gans (1541–1613) čtyři století poté: odkaz raně moderního židovského historika a vědce* (Praha, 27.–29. 5. 2013)

Mezinárodní konferenci o významném pražském židovském učenci uspořádalo Pražské centrum židovských studií při Filozofické fakultě Univerzity Karlovy a Centrum judaistických studií Kurta a Ursuly Schubertových při Univerzitě Palackého v Olomouci. Za asistence Thomas Institutu při Univerzitě v Kolíně nad Rýnem získala konference podporu Fritz Thyssen Foundation.

Tématem konference, která byla první takto rozsáhlou mezinárodní konferencí v oboru židovských studií v Praze, bylo zhodnocení současného stavu porozumění osobnosti a dílu pražského židovského učence Davida Ganse. Konference se odehrála u příležitosti 400. výročí jeho úmrtí.

David Gans je v kontextu raně moderních židovských kulturních dějin ojedinělým zjevem, který v sobě přesto soustřeďuje řadu prvků typických pro dané období. Jako mnozí další židovští učenci konce 16. století pocházel z Německa, pohyboval se však později v prostoru střední Evropy (Krakov, Praha). Přinejmenším prostřednictvím bohaté knižní produkce, jejíž použití dokládá jeho kronika *Cemach David* (*Ratolest Davidova*, ed. princ. Praha 1592), byl v kontaktu s nejprogresivnějšími intelektuálními trendy, jež do Prahy proudily ze severní Itálie. Přestože Gansovy spisy dosvědčují autorovu zběhlost v rabínské literatuře, nestal se Gans nikdy

profesionálním učencem a nezískal žádné oficiální zakotvení v rámci židovské samosprávy. Jako soukromý učenec nesdílel Gans obecný paternalismus a autocenzuru rabínských elit a rozšířil témata svých spisů o obecné (tedy nejen židovské) dějiny a přírodní vědy, o nichž psal s odkazy nejen na židovské, ale i na nežidovské autory.

Jeden z panelů konference se přímo zabýval vztahem Davida Ganse k hebrejskému knihtisku. Olga Sixtová zařadila Gansovy spisy vydané za jeho života (zmíněná kronika *Cemach David* a astronomický spis *Magen David* (ed. princ. Praha 1612) do kontextu pražské hebrejské produkce. Poukázala na skutečnost, že vydání obou Gansových spisů spadá do krátkého období přelomu 16. a 17. století, kdy z pražské hebrejské tiskárny vycházely nejen „spotřební" tituly, jako modlitební knihy a bible, ale také filosoficko-teologické spisy a první učebnice. Pavel Sládek se zabýval paratexty prvního vydání kroniky *Cemach David* a ukázal, jak titulní strany, poznámka vydavatele vyjadřují snahu oslovit knihou nejen učenecké, ale také nově vznikající širší vzdělané publikum. Některé typografické prvky pak podtrhují obsahové sdělení samotného textu kroniky.

Z hlediska dějin knižní kultury byly významné i příspěvky Gada Freudenthala a Tamáse Visiho. První z nich vysvětlil okolnosti vydání Gansova astronomického spisu *Nechmad ve-na'im* (Jessnitz 1743) v tiskárně, jež měla vazby na rané židovské osvícence. Druhý se zabýval vztahem známého, avšak nikdy nestudovaného rukopisu téhož Gansova spisu k jeho prvnímu vydání a ukázal, že oproti očekávání rukopis není starší než tisk, ze kterého byl s největší pravděpodobností pořízen.

Konference potvrdila komplexní povahu Gansovy osobnosti i díla a přispěla k jejich celostnímu pochopení. Výstupy budou publikovány ve formě anglické kolektivní monografie.

Pavel Sládek

Program konference:

I. David Gans jakožto pražský historik

- *Praha, minulost a její zakotvení v Gansově kronice Cemach David* – Rachel Greenblatt (Harvard University)
- *David Gans a dynastie Habsburků* – Joseph M. Davis (Gratz College)
- *Mezi spisem Cemach David a hebrejskou anonymní kronikou z Prahy: Život Židů v Praze 16. století* – Abraham David (Hebrew University Jerusalem)
- *Sefardské a aškenázské pojetí světových dějin: Od Šalšelet ha-kabala (1587) k Cemach David (1592)* – Carsten Wilke (Central European University in Budapest)
- *Pražské ghetto v době Davida Ganse: Most nebo ostrov?* – Martin J. Wein (New York University/Tel Aviv University)

II. *Cemach David* a hebrejský knihtisk

- *Rané tisky Gansových spisů v kontextu pražského hebrejského knihtisku* – Olga Sixtová (Karlova univerzita v Praze)
- *Poselství paratextů v prvotisku kroniky Cemach David* – Pavel Sládek (Karlova univerzita v Praze)
- *Dějiny dějin: Poznání a náboženské cítění ve světle dějin tisku kroniky Cemach David* – David Sclar (City University of New York)

III. Gans jakožto vědec

- *Migrace vědění napříč Maharalovými spisy* – Y. Tzvi Langermann (Bar-Ilan University)
- *Mezi „starými" a „novými" učenci: Gansův ambivalentní postoj k vědeckému pokroku* – Abraham Melamed (University of Haifa)
- *Pečlivě vybírej své bitvy: David Gans o vědeckých objevech* – Jeremy Brown (George Washington University)
- *Přínos Davida Ganse k modernímu studiu židovského kalendáře* – Sacha Stern (University College London)

IV. Hlavní přednáška

- *David Gans: Mezi Židy a křesťany* – Joanna Weinberg (University of Oxford)

V. Prameny a recepce Gansova díla

- *Křesťanský hebraismus v českých zemích 16. století* – Stephen Burnett (University of Nebraska – Lincoln)
- *Karaitská recepce Gansových spisů* – Daniel J. Lasker (Ben Gurion University of the Negev)
- *Brněnský rukopis spisu Nechmad ve-na'im* – Tamás Visi (Univerzita Palackého v Olomouci)
- *Jessnitz Anno 1743: Kontextualizace tisku Nechmad ve-na'im* – Gad Freudenthal (Université de Genève)
- *Proměny vědění: Role kroniky Cemach David v rabínské literatuře 18. a 19. století* – Maoz Kahana (Hebrew University Jerusalem)

VI. Závěrečná diskuse

- *David Gans čtyři století poté: Výsledky pražské konference*
- *Překlad kroniky Cemach David do češtiny a angličtiny* – Jiřina Šedinová (Karlova univerzita v Praze)

■ Seminář *Inexpensive European bindings with limp covers of paper and parchment from the 1470s to the 1830s* (Lyon, 24.–27. 6. 2013)

Institut d'histoire du livre (Institut dějin knihy) ve francouzském Lyonu uspořádal další z řady týdenních seminářů pod názvem *École de l'Institut d'histoire du livre* (Škola Institutu dějin knihy), které se téměř každoročně již od roku 2001 odehrávají na půdě lyonské knihovnické školy L'École nationale supérieure des sciences de l'information et des bibliothèques (Enssib) a městské knihovny v Lyonu (Bibliothèque municipale de Lyon), jež je známá svým bohatým historickým fondem. Během více než 30 seminářů, které zde v minulých letech proběhly, bylo probráno přes 10 odborných témat.[1] Letošní ročník nabídl zájemcům tři kurzy, tematicky zaměřené na problematiku prvotisků, knižní vazby a fenoménu knižní produkce 20. století tzv. „artist's book".

Kurz pod názvem *Introduction to the study of incunabula* vedl, stejně jako v předchozích ročnících, významný odborník z British Library Kristian Jensen. V rámci tohoto semináře byla věnována pozornost nejstaršímu období knihtisku a základním výzkumným metodám inkunábulistiky. Na téměř zcela opačném konci pomyslné časové osy se nachází objekt zájmu badatelů knižní kultury 20. století, jímž je tzv. artist's book. Kurz nazvaný *The artist's book or how the book can change art (and not the inverse)* vedla profesorka francouzské Sorbonny, dlouholetá vedoucí sbírky artist's book francouzské Národní knihovny Anne Moeglin-Delcroix ve spolupráci s Françoise Lonardoni, současnou vedoucí oddělení moderní knihy Městské knihovny v Lyonu. Třetí kurz pod název *Inexpensive European bindings with limp covers of paper and parchment from the 1470s to the 1830s*, kterému bude tento příspěvek věnovat pozornost především, vedl profesor Nicholas Pickwoad, jenž v letech 1992–1995 působil jako hlavní restaurátor knihovny Harvardovy univerzity a v současnosti je ředitelem Ligatus Research Centre londýnské University of the Arts, střediska, které se specializuje na dějiny knižní vazby.

Hlavním mottem kurzu byla myšlenka: „The history of bookbinding is not simply the history of a decorative art, but that of a craft answering a commercial need." Tato premisa se na první pohled zdá být samozřejmá, faktem však zůstává, že v oblasti výzkumu knižní vazby byla bohatě dekorovaná vazba vždy upřednostňována. Problematika levné knižní vazby se však pozvolna stává nedílnou součástí knihovědného bádání. Jestliže výzkum bohatě dekorované knižní vazby přinášel zejména odpovědi na otázky spojené

[1] Lenka BÁRTOVÁ, Škola knihovědných studií francouzského Institutu dějin knihy. *Knihy a dějiny* 18/19, 2011–2012, (2013), s. 144–147.